pojana, õppis aa. 1624—26 Leipzigi ülikoolis esmalt arsti- ja siis samas ja a. 1628 Wittenbergis usuteadust, oli siis koduõpetaja Pirnas, kus a. 1632 sai abikirikuõpetajaks, reisis sõjategevuse mõjul a. 1639 Böömisse ja siis peale pikemat aega kestnud vintsutusi Stokholmi, kus a. 1641 oli kindral L. Torstensson'i koduvaimulik. 1641. a. sügisel kutsuti ta Tallinna toomkiriku saksa koguduse õpetajaks, mis ametisse ta ilmus apr. 1642, kui oli vahepeal Greifswaldis omandanud *mag. theol.* astme. Tallinnas toimis W. otsese ameti kõrval aa. 1642—57 konsistooriumi assessorina, mitmel korral konsistooriumi abiesimehena, 1651. a.-st peale Lääne- ja 1653. a.-st mõnd aega ka Ida-Harjumaa praostina. Ta suri 9. VIII 1657 Tallinnas katkutõppe. — Tema väljaandel ja kirjastusel ilmus H. Stahl'i (vt.) kodu- ja käsiraamatu muudetud ning täiendatud trükk »Hand- Hauſz- Und KIrchen-Buch / Für die Pfarrherrn und Hauſz-Väter EhſtniſchenFürſtenthumbs«, mis koosneb neljast osast: I »Der kleine Catechiſmus Dr. Martini Lutheri« [a—b viij + A—Eiiij lehte =] 104 lk.), II »Die gewöhnliche Evangelia uñ Epiſteln...« (Tall., 1654, [A—X viij lehte =] 208 lk.), III »Neu Ehſtniſches Geſangbuch / Worinnen die Kirchen Geſänge Sel. Hn. Lutheri und anderer Gottſeligen Männer in die gewöhnliche Melodeyen und gleiche Reimen verfaſſet sind« (*ibid.*, 1656, [A—C viij lehte =] 24 lk. + [A—Mm iiij lehte =] 552 lk. + [Mm v—Oo viij (?) lehte =] 20 lk.) ja IV »Etzliche Gebete Für die Ehſtnische Gemeine in Liefland / Auſz dem Alten und Neuen Rigiſchen Betbüchlein ſampt etzlichen Reimgebeten Ehſtniſch geſetzet / von Georgio Saleman / Paſtore an H. Geiſts Kirchen in Reval« (Tall., 1655, 10 lk. + [?] 90 lk.). Kõik 4 osa koos ilmusid ühise tiitellehega Tallinnas a. 1656. Teos on alal hoidunud ainult ühes eks. (Õpet. E. Seltsi rmtkogus), selle esiosa ilma eessõnata (tiitellehega »Der kleine Catechiſmus / D. Mart. Luth. Den Einfältigen zum beſten in der Eſtniſchen Sprache in bequemen Format herauſz gegeben«, Tall. 1654) aga eraldi Berliini riigirmtkogus. Selle järgnevad trükid ilmusid aa. 1673, 1693, 1703 jne.

R. Winkler, Gesch. d. Fam. Winkler... I (1898), lk. 5—26; Recke-Napiersky IV, Beise II; Napiersky, Gesch.-Schr., 61; Paucker, Geistl., 24, 42, 56; Winkelmann II, nr. 123; Hermann, E. kirj. ajal., 80 j.; Kampmann, Peaj. I I, 175; Ridala, E. kirj. ajal. I III (1925), lk. 121 j. *A. S-te.*

WINCKLER, Reinhold Johann, vanem eesti kirjanik, sünd. 12. I 1767 Tallinnas kirikuõpetaja (hiljemini superintendendi) R. J. W.-i pojana, õppis aa. 1785—88 Jeena ülikoolis usuteadust, oli selle järel mõne a. kodumaal koduõpetaja ametis, 1793. a.-st peale Moskvas saksa kooli rektoriks; ordineeriti sept. 1795 Jüri klk. õpetajaks ning toimis aa. 1810—15 Tallinna toomkiriku õpetajana ja ühtlasi Eestimaa konsistooriumi assessorina. W. suri 24. I 1815 Tallinnas. — Vaimuliku sisuga töid ilmus W.-i sulest: »Meie Risti-usſo Õppetusſed Piibli Ramato ſalmide läbbi Katekismuſe wiſil äraſelletud Jummala auuks ja nende heaks, kes Omma Hinge Õppetusſeks ja parrandamisſeks heal melel püüdvad pühha kirja tunda...« (Tallinna, 1806, 198 lk.) ja selle lisa (lk. 199—223): »Monned Waimolikkud Laulud . . .« (*ibid.*, 1806) ning »Jummala-ſanna laulud« (*ibid.*, 1817, 16 lk., ilm. s. a. ka Rosenplänter'i Beitr. V, 132—42). W.-i peamine tähtsus on aga ilmliku kirjanduse alal. A. 1807 ilmus temalt Tallinnas »Eesti-ma Ma-wäe ſõa-laulud« (15 lk.), mis vististi H. Wahl'i (vt.) kogu »Monned laulud« (1806) järel on teine kogu eestikeelseid ilmlikke, kuigi tõlgitud luuletisi; neist on nimetamisväärsemad »Üks ſuur mees olli ennemuiſt Pitk Koljat nimmega« ja väga rahvalikuks saanud sõjalaulud »Nüüd mehhed olgem tuggevad!« ja »Miks meil weſi ſilmas«. Eelmisest väärtuslikum on W.-i järgmine raamat »Juttud« (Tartu, 1816, 28 lk.), mis sisaldab 12 luuletist, nimelt õpetlikke laule, valme, ballaade ja lüürikatki. Need on kõik tõlked saksa keelest (C. F. Gellert'i, G. A. Bürger'i, M. G. Lichtwer'i, J. W. L. Gleim'i, C. F. D. Schubart'i, C. A. Overbeck'i, M. Claudius'e j. t. järgi). Kunstiliselt neist tõlgetest kaalukam on viimane, »Kahheſuggune innimeste ſurus«. S. a. ilmusid need ka Rosenplänter'i »Beiträge'des« (VI, 111—35) ja üks viimase poolt väljaantud koguteoses »Lillikeſed« I (Pärnu, 1814).

Recke-Napiersky IV, Beise II; Paucker, Geistl., 30, 65, 138; Hermann, E. kirj. ajal. 233, 291 jj.; Kampmann, Peaj. I I, 250—54; G. Suits, Eesti lugemiseraamat I (1916), 30—33; Ridala, E. kirj. ajal. I III (1925), lk. 173 j. *A. S-te; S. N.*

WINKELMANN, Eduard, ajaloolane, sünd. 25. VI 1838 ukj. Danzigis kullasepa pojana, õppis 1856. a. alates Berliini ja Göttingeni ülikoolis, olles esimeses L. v. Ranke' ja teises G. Waitz'i õpilane, ning omandas a. 1859 Berliini ülikoolis *dr. phil.* astme väitekirjaga *De regni siculi administratione...* (Berliin, 1859); olgu tähendatud, et üldse Hohenstaufen'ite, eriti Friedrich II-se ajaloo uurimine moodustas W.-i erilise huviala ja elutöö. Aa. 1859—60 oli ta *Monumenta Germaniae historica* kaastööline ja